

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-124>

THE ROLE OF THE SUPREME STATE AUTHORITIES IN THE SYSTEM OF ENTITIES ENSURING ADMINISTRATIVE LAW PROTECTION FOR JOURNALISTS

РОЛЬ ВИЩИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО- ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ЖУРНАЛІСТІВ

Borovyk L. A.

*PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Corresponding Member of International
Personnel Academy,
Associate Professor at the Department of
Theory and Methods of Journalistic Creativity,
Academician Stepan Demyanchuk
International University of Economics and
Humanities
Rivne, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-8997-0577*

Боровик Л. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
член-кореспондент Міжнародної
кадрової академії,
доцент кафедри теорії та методики
журналістської творчості
Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана
Дем'ячука
м. Рівне, Україна
ORCID ID: 0000-0002-8997-0577*

Забезпечення адміністративно-правового захисту журналістів є одним із важливих напрямів державної політики у сфері гарантування свободи слова, права на інформацію та безпечного здійснення професійної діяльності. Провідне місце у системі відповідних суб'єктів посідають вищі органи державної влади, які визначають засади державної політики, формують нормативно-правову основу захисту професійних прав журналістів та забезпечують її реалізацію.

В першу чергу слід приділити увагу вищим органам державної влади: Верховній Раді України, Президенту України, Кабінету міністрів України (та підпорядковані йому міністерства). Так, в першу чергу приділимо увагу характеристиці діяльності ВРУ (Парламенту). У науковій літературі парламент розглядається не лише як законодавчий орган, а й як інституційний майданчик для представництва та узгодження різноманітних суспільних інтересів. Як справедливо зазначає К. О. Колесник, представницький характер парламенту обумовлює необхідність вироблення державної політики шляхом політичних дискусій, дебатів і пошуку компромісів між різними політичними силами. Саме в процесі такої взаємодії формується законодавча політика держави та закладаються основи побудови національної системи законодавства. Водночас, представництво

широкого спектра суспільних інтересів об'єктивно зумовлює виникнення політичних суперечностей і конфліктів у парламентській діяльності. За таких умов особливого значення набуває чітке нормативне регулювання парламентських процедур, яке забезпечує впорядкованість законодавчого процесу, рівність учасників парламентської діяльності, передбачуваність прийняття рішень та дотримання принципу верховенства права. Саме процедурні правила, встановлені парламентом, виступають необхідною гарантією ефективного функціонування представницького органу, мінімізують ризики зловживання парламентськими повноваженнями та створюють належні умови для реалізації конституційних засад народного представництва [0, с.3]. Верховна Рада України, підкреслюють П. Кислий та Ч. Вайз, – це виборний колегіальний орган, який має переважні права у сфері законотворчості. Завдяки парламенту у країні створюються, розвиваються і зберігаються демократичні форми правління. Роль парламенту в житті суспільства кожної країни є різною. Проте у діяльності парламентів світу є багато спільного, що заслуговує на вивчення і використання набутого досвіду в діяльності інших законодавчих органів. Насамперед слід усвідомлювати, що ідеали справедливості, природних прав і свобод людини можуть бути втілені у життя тільки тоді, коли держава базується на принципах народовладдя і розподілу державної влади на законодавчу, виконавчу та судову [0]. Зауважимо, що Конституція України визначає Верховну Раду України як єдиний орган законодавчої влади (ст. 75), наділяючи її виключними повноваженнями щодо формування законодавчих засад реалізації та захисту прав і свобод людини. Хоча Основний Закон не закріплює за парламентом спеціальної функції щодо захисту журналістів, аналіз його конституційних повноважень свідчить, що Верховна Рада України виступає одним із ключових суб'єктів забезпечення адміністративно-правового захисту журналістів через здійснення законодавчої, установчої та контрольної функцій [0]. В рамках представленої у роботі проблематики слід вказати, що фундаментальне значення для визначення ролі Верховної Ради України має стаття 34 Конституції України, яка гарантує кожному право на свободу думки і слова, вільне вираження своїх поглядів і переконань, а також право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію. Крім того, частина третя статті 22 Конституції встановлює, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту й обсягу існуючих прав і свобод, що покладає на парламент обов'язок утримуватися від прийняття законодавчих рішень, які можуть необґрунтовано обмежувати професійні права журналістів. Важливе значення має

також стаття 92 Конституції України, відповідно до якої виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод, основні обов'язки громадянина, а також організація і діяльність органів виконавчої влади та засади цивільно-правової, адміністративної й кримінальної відповідальності [0].

Варто звернути увагу на роль Президента України в рамках досліджуваної у роботі проблематики. Зауважимо, що президент не наділений спеціальними повноваженнями щодо захисту професійної діяльності журналістів. Водночас його конституційний статус забезпечує формування загальних правових та інституційних передумов для реалізації свободи слова, права на інформацію та інших конституційних гарантій, що становлять основу адміністративно-правового захисту журналістів. Відповідно до статті 102 Конституції України Президент України є главою держави, виступає від її імені та є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина [0]. Саме конституційний обов'язок гарантування прав і свобод людини визначає місце Президента України у механізмі забезпечення прав журналістів, оскільки свобода думки і слова, право на інформацію та свобода професійної діяльності журналістів є складовими системи конституційних прав людини.

Важливе місце у системі суб'єктів забезпечення адміністративно-правового захисту журналістів займає Кабінет Міністрів України, який відповідно до статті 1 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Уряд здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, спрямовує, координує та контролює їх діяльність, що обумовлює його визначальну роль у реалізації державної політики у сфері забезпечення прав і свобод людини, інформаційної політики та функціонування медіа [0]. Ключове значення для визначення ролі Кабінету Міністрів України має стаття 20 Закону, яка закріплює основні повноваження Уряду. Зокрема, Кабінет Міністрів забезпечує проведення державної правової політики, політики у сфері інформації, здійснює заходи щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності, проводить державну політику у сфері культури, інформації та цифрового розвитку, а також спрямовує і координує діяльність центральних органів виконавчої влади. Саме реалізація цих повноважень формує організаційно-правову основу діяльності органів виконавчої влади, які безпосередньо забезпечують реалізацію права на інформацію, функціонування медіа та захист професійних прав журналістів [0]. Особливе значення має компетенція Кабінету Міністрів України щодо спрямування та координації діяльності

міністерств і інших центральних органів виконавчої влади, передбачена статтею 21 Закону. Завдяки цьому Уряд забезпечує узгодженість діяльності суб'єктів виконавчої влади, відповідальних за реалізацію державної інформаційної політики, цифрової трансформації, доступу до публічної інформації, інформаційної безпеки та взаємодії з медіа. Така координаційна функція має істотне значення для ефективного функціонування адміністративно-правового механізму захисту журналістів, оскільки дозволяє забезпечити єдину державну політику у відповідній сфері [0].

Отже, аналіз конституційно-правового статусу зазначених вищих органів державної влади дає можливість констатувати, що саме вони формують інституційну основу механізму забезпечення адміністративно-правового захисту журналістів. Однак, слід наголосити, що їхня роль не полягає у безпосередньому захисті професійних прав журналістів чи розгляді відповідних індивідуальних звернень, а проявляється у здійсненні законодавчих, гарантійних, організаційно-управлінських та координаційних повноважень, які забезпечують функціонування цілісної системи державного захисту. Так, ВРУ визначає нормативно-правові засади реалізації свободи слова, права на інформацію та гарантій професійної діяльності журналістів, здійснюючи законодавчу і контрольну функції. В свою чергу Президент, будучи гарантом додержання Конституції, прав і свобод людини та громадянина, забезпечує конституційні передумови реалізації зазначених прав. Натомість, Кабінет Міністрів України, як вищий орган у системі органів виконавчої влади, забезпечує практичну реалізацію державної політики у сфері інформації та медіа, координує діяльність центральних органів виконавчої влади й створює організаційно-правові умови для ефективного функціонування адміністративно-правового механізму захисту журналістів. Таким чином, роль вищих органів державної влади у досліджуваній сфері має комплексний та взаємодоповнювальний характер. Вони визначають стратегічні напрями державної політики, формують нормативну й організаційну основу забезпечення свободи слова та права на інформацію, а також створюють правові й інституційні передумови для діяльності спеціально уповноважених органів, які безпосередньо реалізують адміністративно-правовий захист журналістів.

Література:

1. Колесник К. О. Парламентська процедура в зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аналіз: дис... канд. юрид. наук. : Харків : Національний університет внутрішніх справ. 2003. 213 с.

2. Кислий П., Вайз Ч. Становлення парламентаризму в Україні. На тлі світового досвіду. Київ : Абрис, 2000. 414 с.
3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/conv#Text>
4. Про Кабінет Міністрів України / Закон України від 27.02.2014 № 794-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18/conv#Text>